

Opening Tweede Cultuurparlement van de Lage Landen

“In een artistieke praktijk bestaan geen 'verworven stellingen'. Men kan wel steunen op voorafgaande ervaringen en op de inzichten daaruit gedistilleerd, maar de essentie van het werk moet elke keer opnieuw bevochten worden.”¹

Dit citaat van dramaturg Marianne van Kerkhoven leek ons een passende opening van dit Cultuurparlement, aangezien zij vandaag precies drie jaar geleden overleed. Na haar dood kwam een aantal van haar oud-stagiaires regelmatig samen, met Mariannes essays en beschouwingen in het midden. Tijdens deze bijeenkomsten fungeerde haar werk als een kompas, als gezamenlijk referentiepunt, als katalysator voor nieuwe bewegingen – waaronder indirect ook dit Cultuurparlement – en bovendien als aansporing om steeds alert te blijven, om voortdurend vraagtekens te blijven plaatsen bij de notie van ‘verworven stellingen’.

“In het creatieve proces worden we (...) maar al te vaak geconfronteerd met het feit dat een structuur de neiging vertoont ‘vast te lopen’, d.w.z. geen bevredigend kader meer te zijn waarbinnen het werk zijn vorm kan krijgen. Erger nog: het gebeurt zelfs vaak dat de structuur in kwestie tégen de noden van het werk begint in te gaan om, ten slotte, de creatie zelf onmogelijk te maken.”²

Kunstbeleid, onze voorwaardenscheppende structuur, dient, paradoxaal genoeg, de kunst per definitie te volgen. En aangezien de artistieke praktijk voortdurend in beweging is, kan het niet anders dan dat het beleid ook steeds opnieuw herijkt werd, wordt en móet worden.

Nieuwe voorstellen voor de cultuursubsidies, daar gaat dit tweede Cultuurparlement van de Lage Landen vandaag over. Om de spreekwoordelijke klokken gelijk te zetten, trappen Robbert van Heuven en Wouter Hillaert af met een historiek van de cultuurstelsels aan weerszijden van de grens. Vervolgens start het feitelijke parlement en worden, onder voorzitterschap van Anne Breure en Lara Staal, diverse voorstellen gepresenteerd, bediscussieerd, aangescherpt en uiteindelijk in stemming gebracht.

Vooruitdenken

Vlamingen en Nederlanders die met elkaar spreken over hun specifieke cultuurstelsels, met hun eigen geschiedenissen, contexten, noden en grilligheden: waarom zouden we dit onszelf aandoen? Praten we straks niet langs elkaar heen? Verzandt zoiets niet in een Babylonische spraakverwarring?

¹ Van Kerkhoven, Marianne. 'Kleine rondedans der structuren. Vingeroefening omtrent ambacht en anarchie, bureaucratie en vervreemding'. *Etcetera*, jg. 7, nr. 28, dec. 1989, pp. 8-10

² *Ibid.*

Tijdens het Eerste Cultuurparlement, begin dit jaar in Kasteel Ravenhof op de Belgisch-Nederlandse grens, bleken de kleine of grote, de evidente of verrassende verwarringen juist grote troeven. Ze boden de mogelijkheid om hetgeen we zelf vanzelfsprekend achtten, aan een ander opnieuw onder woorden te brengen. Er ontstond een prettig soort vervreemding van onze eigen denkbeelden. Ook was er de opluchting dat het gras aan de andere kant van de heuvels minder groen bleek dan gevreesd (of gehoopt). Maar het meest opzienbarend was de vaststelling dat de échte thema's en uitdagingen niet wezenlijk van elkaar verschilden. "Het gaat ons niet om Vlaanderen en Nederland", sprak Wouter Hillaert die dag uit, "maar om de grenzen van ons systeem. Om onze gedeelde wil om vooruit te denken".³

Vandaag zal niet de laatste keer zijn dat we vooruit gaan denken, maar zeker ook niet de eerste keer. Goed dat een anthologie van het werk van Marianne van Kerkhoven dan ook online beschikbaar is op de website van Sarma⁴, het laboratorium voor discursieve praktijken en publicaties dat ironisch genoeg binnenkort geen subsidie meer zal ontvangen. Vooruit denken is gebaat bij een historisch perspectief. Of zoals Marianne ooit schreef:

"de geschiedenis [zou] ons vandaag het besef kunnen geven dat niets blijft zoals het is. De situatie is ernstig, maar ze kan veranderen; ze kan erger worden, maar ook dat blijft niet duren; ze kan ook beter worden. Het besef van de constante verandering van de wereld betekent voor mij hoop; het troost en verzacht dat heersende gevoel, dat doemdenken dat we aan de situatie zelf niks kunnen doen."⁵

Tobias Kokkelmans

³ <http://www.rektoverso.be/artikel/welkom-op-het-cultuurparlement-van-de-lage-landen>

⁴ http://sarma.be/pages/Marianne_Van_Kerkhoven

⁵ Marianne Van Kerkhoven 'De gedachten zijn vrij... Brief aan jonge theatermakers'. Etcetera, jg. 22, nr. 90, febr. 2004, pp. 29-32